

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1909. Första Kammaren. N:o 24.

Torsdagen den 1 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Herr statsrådet *Swartz* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående reglering af löneförhållandena m. m. vid rikets hofrätter;

2:o) personligt lönetillägg åt viss personal vid telegrafverkets linjedistrikt;

3:o) pension åt materialförvaltaren vid statens järnvägsbyggnader *L. A. V. Bergs änka Anna Lisa Berg, född Jonsson*;

4:o) angående anslag till nybyggnad för serafimerlasarettets röntgeninstitut m. m.;

5:o) angående omorganisation af högre lärarinneseminarier i Stockholm; samt

6:o) angående viss ändring i de villkor, som föreskrifvits för åtnjutande af aflöning å den för institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas fastställda stat.

Justerades protokollen för den 24 och 25 i denna månad.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 80, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens åttonde hufvudtitel;

n:o 81, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens nionde hufvudtitel;

n:o 82, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut rörande lönerregleringen för fögderiförvaltningen;

n:o 83, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut angående anläggning af väg mellan Storbäcks by och Risbäcks kapellkyrka inom Dorotea sockens väghållningsdistrikt af Västerbottens län;

n:o 84, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående fullföljande af den föregående år påbörjade omorganisationen af landtmäteristaten i orterna;

n:o 85, i anledning af väckt motion om restitution till hotellaktiebolaget Continental i Ystad af erlagd brännvinsförsäljningsavgift; och

n:o 86, i anledning af väckt motion om tillägg till mom. 7:o i kungörelsen angående förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner den 4 juni 1908.

*Om anslag till
dispaschörsväsendet.*

Föredrogs ånyo statsutskottets den 27 och 30 nästlidne månad bordlagda utlåtande n:o 76, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till dispaschörsväsendet.

I en den 12 februari 1909 till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad proposition (n:o 48) hade Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden samma dag föreslagit Riksdagen att såsom anslag till dispaschörsväsendet på extra stat för år 1910 anvisa

dels till arfvode åt två dispaschörer, anställda den ene i Stockholm och den andre i Göteborg, 5,000 kronor åt dem hvardera;

dels till arfvode åt två dispaschörsassistenter, likaledes anställda en i Stockholm och en i Göteborg, 2,000 kronor åt dem hvardera;

dels ock till arfvode åt de nuvarande innehafvarna af dispaschörsbefattningarna i Hernösand och Malmö, så länge de i tjänsten kvarstode, 2,000 kronor till den förre och 1,000 kronor till den senare,

eller tillhopa 17,000 kronor.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på åberopade grunder hemställt, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke för närvarande måtte af Riksdagen bifallas.

Reservation hade afgifvits af herr *E. Fränckel*, utan att denne däri framlagt sin mening.

Herr statsrådet Swartz: Då föreliggande fråga å ena sidan är af stor vikt för alla de förhållanden, som af densamma beröras, men å andra sidan är af ganska speciell innebörd, så att någon allmännare insikt af dess betydelse knappt kan förut-sättas såsom befintlig, skall jag tillåta mig att ingå i ett något närmare skärskådande af de synpunkter, statsutskottet på den-samma anlagt.

*Om anslag till
dispaschörs-
väsendet.
(Forts.)*

Utskottet har ställt sig tveksamt i fråga om nyttan af den af Kungl. Maj:t föreslagna förändringen af dispaschörsväsendet och förmenar, att denna institution i sitt närvarande skick fungerat tillfredställande. Det må då erinras om hvad som inträffade år 1904. Då afled dispaschören i Göteborg och samtidigt blef dispaschören i Stockholm så sjuklig, att han tidvis var oförmögen till arbete. Följden blef, att dispascheringen under långa tider alldeles upphörde. Ehuru sjölagen föreskrifver, att vissa tvister skola afgöras af dispaschör, fanns ingen dispaschör, som kunde handlägga sådana ärenden. Parterna fingo helt enkelt vänta. För att i någon mån råda bot för denna olägenhet, sammansköto sjöförsäkringsbolagen i Stockholm medel för aflönande af ett biträde åt dispaschören i Stockholm. Detta biträde, som under dispaschörens ledning förvärfvade erforderlig färdighet för tjänsten, gjordes därigenom kompetent att vid dispaschörens sjukdom emottaga förordnande att uppehålla tjänsten såsom vikarie. Man fick emellertid härigenom en domare, som för erhållande af lön för sitt arbete, var hänvisad till frivilliga sammanskott af dem, som voro parter i de mål, han hade att afgöra. Det är nämligen sjöförsäkringsbolagen, som i regeln äro de verkliga parterna i dispaschmålen. Särskildt framträder detta förhållande vid de så kallade partikulier-dispascherna, som innefatta afgörandet af sjöförsäkringstvister, det vill säga tvister mellan sjöförsäkringsbolag å ena sidan samt fartygs- eller lastägare å den andra rörande ersättning på grund af försäkring.

För det närvarande äro visserligen förhållandena tillfredsställande, i det att dispaschörerna både i Stockholm och Göteborg äro män i sina bästa år, hvilka efter att nu under flera år hafva utöfvat dispaschörsvksamhet äro i besittning af erforderlig erfarenhet och färdighet för denna verksamhet. Men då ingen råder öfver sjukdom eller död, kan det *när som helst* inträffa, att man åter helt eller delvis, antingen i Stockholm eller Göteborg eller på bägge ställena, befinner sig i samma abnorma förhållanden som inträffade 1904. Det är under sådana omständigheter tillfredsställande att finna, att utskottet oförbehållsamt erkänner behovet af assistenters anställande och det berättigade uti att de i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag aflönas med statsmedel. Men då det gäller att förekomma svåra olägenheter, som när som helst kunna inträffa, hade det varit önskligt om uppskof med åtgärdens genomförande kunnat undvikas.

Om anslag till
dispaschörs-
väsendet.
(Forts.)

Beträffande så Kungl. Maj:ts förslag om anvisande af medel till aflöning af dispaschörerna själfva, har utskottet framhållit, att »införandet af nya arter af tjänstemän inom vår förvaltning bör ske med stor försiktighet.» Här är det emellertid icke fråga om införandet af någon ny art af tjänstemän. Dispaschörerna finnas redan och måste nödvändigt finnas på grund af bestämmelserna i sjölagen. Frågan gäller nu endast att gifva dem en sådan ställning i ekonomiskt hänseende, som motsvarar deras ämbetes vikt, och ger dem erforderlig själfständighet gent emot de parter, mellan hvilka de hafva döma.

Utskottet har åberopat, att dispaschörerna i andra länder icke äro statstjänstemän i den mening, som i förevarande förslag afses. Man kan emellertid gå ännu längre och framhålla att redan *i sitt nuvarande skick* är den svenska dispaschörsinstitutionen principiellt olikartad med motsvarande institutioner i alla andra länder utom Finland, hvars rätt i denna del utgör en efterbildning af vår rätt. I England till exempel äro dispaschörerna endast ett slags experter, som mot arvode tillhandagå allmänheten med utredningar i haverimål. Deras utlåtanden blifva bindande för parterna, endast när dessa själfva acceptera utredningen såsom riktig. Hafva parterna sin egen mening om saken, blir den upprättade dispaschen endast utgångspunkt för vidare förhandlingar och tvister. Parterna kunna äfven vända sig till olika dispaschörer, hvarigenom man kan få flera mot hvarandra stridande dispascher. I öfriga länder är också förhållandet, att upprättade dispascher, därest de ej af parterna godkännas, blifva bindande först efter behandlingen vid domstol. I Sverige däremot är dispaschören icke blott en sakkunnig utredare, utan en verklig domare i första instans, hvars afgöranden blifva bindande för parterna, därest de ej i laga ordning öfverklagas.

Det torde icke bland de sjöfartsintresserade här i Sverige vara mer än en mening om den svenska anordningens företräden, hvilka äfven erkännas af utlänningarna. Det kan därför icke ifrågakomma, att man nu skulle öfvergifva den svenska anordningen för att inrätta sig efter utländskt mönster. Men är man på det klara med, att den svenska institutionens art bör bibehållas, måste man också taga konsekvenserna däraf. Skall dispaschören vara domare, måste man också bereda honom den säkra och själfständiga ställning i ekonomiskt hänseende, som bör tillkomma en domare, ej minst i det allmännas intresse.

För närvarande, då dispaschörernas inkomster uteslutande bestå i arvoden enligt taxa, äro förhållandena icke tillfredsställande. Sålunda blifva inkomsterna mycket osäkra och växlande. Inhämtade upplysningar visa, att nettoinkomsterna i Stockholm under åren från och med 1900 växlat mellan cirka 10,000 och cirka 3,000 per år; i Göteborg, där inkomsterna i

allmänhet äro lägre, hafva också motsvarande växlingar förekommit. Inkomst uteslutande genom arvode enligt taxa medför äfven andra olägenheter. Arbetets omfattning i hvarje fall kan icke blifva bestämmande för arvodets storlek, utan taxan måste ansluta sig till vissa yttre omständigheter. I förevarande fall är det beloppet af de värden, hvarom dispaschen handlar, som blir bestämmande för arvodesberäkningarna. Klart är emellertid, att det ofta händer, att i mål, som äro invecklade och medföra mycket arbete, värdena kunna vara små och medföra att arvodet blir ringa. I andra fall kan förhållandet vara tvärtom. Ett mindre omfattande arbete, men, på grund af höga värden, ett stort arvode! Det ena är afsedt att utjämna det andra, och det är de höga värdena, som få bidraga till ersättning för arbetet i de fall, då värdena äro mindre. Men nu kan det inträffa, att parterna just i sådana fall, då värdena äro höga, vilja ackordera med dispaschören om arvodet. Där erbjudes honom att verkställa dispaschen, om han vill göra det för till exempel halfva arvodet enligt taxan; i annat fall göra parterna själfva dispaschen. Då parterna äro sjöförsäkringsbolag, som förfoga öfver i viss mån sakkunnig personal, och då rättsfrågorna äro enkla, så att tvist icke uppkommer, låter sig detta mycket väl utföras. Det är nämligen endast i händelse af tvist, som dispaschörens anlåtande är ovillkorligen nödvändigt.

*(Om anslag till
dispaschörens-
väsendet.
(Forts.)*

Dispaschörens ställning kan under sådana förhållanden blifva rätt prekär. De mera mödosamma och mindre gifvande dispaschemålen får han nog, och han är äfven skyldig att handlägga dem. Af de mera lukrativa målen åter kunna en hel del undandragas dispaschören eller lämnas honom blott mot afprutning å arvodet. Dispaschören blir således för en väsentlig del af sina inkomster beroende af de större försäkringsbolagens välvilja och liberalitet. Äfven i förhållande till ett eller annat större rederibolag är det tänkbart, att han på liknande sätt kan blifva beroende. Härmed vill jag emellertid icke hafva påstått, att vare sig de svenska eller de här verkande utländska sjöförsäkringsbolagen begagnat det nämnda förhållandet för att i sitt intresse utöfva någon obehörig påtryckning på dispaschörerna; tvärtom tror jag, att med den nuvarande ledningen inom dessa bolag missbruk i antydda hänseende icke alls äro att befara, utan att alla vederbörande äro angelägna, att dispaschörsinstitutionen hålles uppe på en så hög nivå som möjligt. Men man får icke ordna statsinstitutioner endast med beräkning af de gynnsammaste möjliga omständigheter, och särskildt då det gäller ett så grannliga förhållande som mellan domare och parter, är det af vikt att så långt möjligt undvika sådana aflöningsformer, som innebära direkta faror för domarens själfständighet.

Jag tror därför, att Kungl. Maj:t haft mycket godt fog för den proposition, som Kungl. Maj:t här framlagt, och att det

Om anslag till
dispaschörsväsendet.
(Forts.)

skulle varit synnerligen lyckligt om densamma kunnat nu vinna Riksdagens bifall. Då emellertid utskottet är så godt som enigt i sitt afstyrkande af Kungl. Maj:ts proposition, äro utsikterna till ett bifall till densamma just inga, egentligen därför att, såsom jag sagt förut, frågan här rör sig på ett så speciellt område, att det just ej kan förutsättas, att någon särskild erfarenhet i vidsträcktare mån därom förefinnes hos Riksdagens ledamöter. Under sådana omständigheter skall jag heller icke tillåta mig att göra ett yrkande på bifall till propositionen. Men af hvad jag sagt torde dock framgå, att enligt min mening frågan är af den art, att den måste återkomma. Att dessa förhållanden måste ordnas, och att de icke gärna kunna ordnas på annat sätt, i hufvudsak åtminstone, än det, som i Kungl. Maj:ts proposition blifvit framlagdt, torde också tydligt framgå af hvad jag sagt såsom varande min mening. Och denna mening är jag fullt öfvertygad om delas af så godt som alla i de kretsar, som äro berörda af dessa förhållanden och för hvilka ordnandet af dessa förhållanden är en sak af största vikt.

Jag ber att i det hänseendet få hänvisa till allt, som i Kungl. Maj:ts proposition är sagdt angående behandlingen af denna fråga. Som herrarne däraf se, har den undergått en mycket vidlyftig beredning. Först har frågan väckts af handels- och sjöfartskommittén, så hafva handels- och sjöfartsnämnder i olika städer yttrat sig om saken, kommerskollegium likaså, särskilde sakkunnige hafva varit tillkallade, och allesammans hafva instämt i det förslag, som här är framlagdt, med hänsyn till grundprincipen, nämligen att göra dispaschörernas ställning själfständig och oberoende just med hänsyn till deras egenskap af domare.

Jag kan därför, då jag menar, att frågan ovillkorligen måste komma tillbaka, och att den just icke kan komma tillbaka i mycket olika form, ej neka till, att en del af statsutskottets motivering ingifver mig vissa bekymmer. Statsutskottet har ju visserligen uttalat sig ganska välvilligt med afseende å tanken på en omläggning af dispaschörsväsendet, men det bidrag, som statsutskottet tänkt sig möjligen skulle kunna lämnas af statsmedel för ordnande af dispaschörsväsendet, synes mig vara synnerligen snävt tilltaget. Det utgöres ju egentligen icke af någon ting annat än, som det heter, ett bidrag »med lämpligt belopp för hvardera dispaschörerna i Stockholm och Göteborg» »till bestridande af de med tjänsterna förenade utgifter, såsom kontorshyra, renskrifningskostnad och dylikt». Det är icke ens ifrågasatt, att dessa statstjänstemän med domarebefogenhet skola få så mycket direkt af statsmedel, att hela deras omkostnadsbelopp kan med det täckas, ändå mycket mindre att någon del af det personliga arbetet, som de nedlägga i utöfvandet af denna statsfunktion, skall af staten direkt på något sätt ersättas. Att

en anordning af denna beskaffenhet omöjligen kan åt dispaschörerna förläna den förstärkta och med deras egenskap af domare öfverensstämmande ställning, som det varit den kungliga propositionens afsikt att åt dem gifva, synes mig vara alldeles själfklart.

*Om onslag till
dispaschörsväsendet.*
(Forts.)

En annan sak i utskottets motivering, som också i väsentlig mån bekymrar mig, är egentligen hvad som icke finnes där. Det finnes icke ett ord om, huru utskottet tänkt sig med afseende å de af Kungl. Maj:t föreslagna arvodena åt de båda dispaschörerna i Malmö och Härnösand, hvilkas befattningar skulle komma att indragas efter de nuvarande innehafvarnes afgång. Det är alldeles tydligt, att, om, såsom utskottet i öfverensstämmelse med Kungl. Maj:t förutsatt, man med ordnandet af dispaschörsväsendet afser en sänkning i viss mån, större eller mindre, af de nuvarande taxesatserna, detta kommer att utöfva inverkan jämväl på dispaschörerna i Malmö och Härnösand, så länge de nuvarande innehafvarne af dispaschörbefattningarna där finnas till. Ty man lär väl ej kunna sätta olika taxor för dispaschörerna i Malmö och Härnösand och i Stockholm och Göteborg. Och under sådana förhållanden är det tydligtvis med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att någon ersättning åt de båda nuvarande dispaschörerna i Malmö och Härnösand af statsmedel beredes. Det hade varit synnerligen önskligt, synes det mig, om utskottet velat göra ett sådant uttalande, att icke något hinder från utskottets sida däremot skulle hafva ansetts kunna möta.

Emellertid får jag trots de betänkligheter, som statsutskottets motivering ingifvit mig, likvisst säga, att jag finner det i det hela välvilliga sätt, hvarpå statsutskottet i den senare delen af motiveringen ställt sig mot det kungliga förslaget, innebära en förhoppning — jag tager det åtminstone så —, ett förebud om, att, när frågan återigen kommer in på Riksdagens bord, insikten om frågans betydelse och vikt skall hafva så tillvuxit, att frågan då kan komma att icke allenast mötas med ett mer eller mindre vänligt uttalande, utan blifva emottagen på ett sådant sätt, att det verkligen faktiskt kan komma att leda till en lycklig lösning af dessa förhållanden, som sannerligen däraf äro i behof.

Herr Wijkander: Då det icke gjordes något yrkande om afslag på statsutskottets framställning, skulle ju på den grund ett svar icke vara behöfligt. Herr statsrådet nämnde, att utskottet varit synnerligen välvilligt mot den kungl. propositionen. Och detta är sant. Vi hafva gillat i allt väsentligt — eller åtminstone det väsentligaste af — hvad regeringen framställt. Men det yttrande, som från statsrådsbänken gjordes, är likvisst af den innebörd, att jag tror, att det behöfver någon belysning, för att man skall kunna se, att så är förhållandet.

*Om anslag till
dispachörers-
väsendet.*
(Forts.)

Det första, som herr statsrådet åberopade för en ändrad anordning af dispachörsväsendet i Sverige var, att det under ledighet vore svårt att finna vikarie, och att, då en dispachör afledde, det vore svårt att finna efterträdare åt honom. För att afhjälpa detta föreslog regeringen, att det skulle tillsättas ett par assistenter, aflönade med statsmedel, och för en sådan anordning har statsutskottet uttalat sig. I detta afseende torde således icke någon invändning kunna göras mot hvad statsutskottet sagt, utan statsutskottets åsikt öfverensstämmer fullkomligt med regeringens.

Den andra invändningen, som af herr statsrådet framhölls, var, att dispachörerna i Sverige hafva en alldeles för osäker ställning, att deras aflöning växlar för mycket, att de icke hafva den själfständighet mot påtryckningar, som de skulle få, om de vore statstjänstemän med fasta löner. Jag ber att få för kamraren framhålla, att hvarken från statsrådsbanken eller mig veterligen från något annat håll påståtts, att de svenske dispachörerna icke utöfvat sin verksamhet på ett synnerligen förtjänstfullt sätt. Någon anmärkning i det afseendet har icke från något håll framställts, utan det är endast farhågor, som uttalats, att möjligen förhållandet härutinnan skulle kunna ändra sig. Då vill jag säga, att statsutskottet i allmänhet har mycket svårt för att besluta sig för inrättande af nya tjänster med fasta löner, men att i detta speciella fall statsutskottet varit mycket betänksamt att införa den föreslagna anordningen. Ty som bekant växlar dispachörernas arbete i mycket hög grad från ena året till det andra. Kommer arbetet ganska regelbundet för tjänstemannen från år till år, från månad till månad, då är det ganska lämpligt att hafva fast lön. Men om det växlar, så att det kan vara dubbelt ett år mot ett annat och kanske väsentligt olika från en månad till en annan, då är det ej lämpligt med fast lön, utan då är det lämpligare, att arbetet får bära sin lön direkt, emedan man annars lätt blir utsatt för, att tjänstemannen, då arbetet strömmar till rikligare, finner sig föranlåten att begära biträde för att komma öfver svårigheten. Och dessa dispachörers mål äro sådana, att de kräfva mycket hastigt afgörande. Arbetet måste fullgöras utan något uppskof. Jag tror därför, att det redan i detta ligger en anledning till att vara tveksam, huruvida man skall i väsentlig mån anordna sådana fasta löneförmåner. Men ändå mera tveksam blir man, då det visar sig, att man icke i något land med framgång försökt detta förut, utan man till och med i någon af de viktigaste länderna betraktar dispachörernas verksamhet, som en helt och hållet enskild affär. I England och Amerika har man icke några dispachörer som arbeta som statstjänare, utan där är dispaschen en alldeles enskild sak och de, som förrätta dessa göromål, äro fullkomligt enskilda personer. I åtskilliga andra kulturländer är

det visserligen statens tjänstemän, som förrätta dispasch likasom hos oss, och där är det bestämdt, hvilka som skola fungera som dispachörer, men någon fast aflöning hafva de icke. Nu kan man ju säga, som herr statsrådet nämnde, att i Sverige äro de domare men icke i andra länder. Ja, denna skillnad, uppdragen på det sättet, låter mycket uttrycksfullt, men om vi se något närmare på saken, är det ingalunda så, ty våra dispascher i Sverige äro sådana, att dispaschen gäller, om icke parterna inom en månad inför domstol framlagt saken och begärt ändring, i andra länder gäller dispaschen under förutsättning, att icke någon af parterna vänder sig till domstol för att få den fastställd. Skillnaden ligger faktiskt endast däri, att i Sverige är tiden begränsad till en månad, under det att däremot i andra länder tiden icke är begränsad, och herrarna måste medgifva, att det är icke någon väsentlig skillnad om icke den består i annat, och i den utländska praktiken använder man ej heller domstolarna, utan dispaschören afgifver sin dispasch, parterna nöja sig därmed och så är saken klar. Mig veterligt finnes det icke mer än ett enda land, som försökt införa fasta löner, och det är Finland. Enligt den historik, som finnes framlagd i den kungl. propositionen, försökte man där för några år sedan fastställa dispaschörernas aflöning till cirka 4,000 mark kontant och därutöfver naturligtvis tillägg i arfvode enligt taxa, men om vi se efter, har detta år efter år minskats och uppgår i närvarande stund till endast 900 mark. Finland har alltså gjort det experiment, som regeringen vill, att vi skola göra, men har minskat den fasta lönen till en obetydlighet.

Nu medgifver jag gärna, och det har utskottet uttalat, likasom det blivit yttradt från statsrådsbänken, att det är i viss mån berättigadt att genom en fast lönefond få aflöningen jämnare och mera regelbunden, endast att statsutskottet ansett ett belopp af 5,000 kronor i detta afseende vara för mycket, och det skulle enligt regeringens förslag endast kompletteras därigenom, att taxan skulle minskas till ungefär hälften. Det har dock icke från något håll påyrkats att det skulle vara behöfligt för handeln och sjöfarten att få denna nedsättning i taxan. Utgifterna vid haverier äro så stora, att det ej spelar någon afsevärd roll, om taxan utgår i oförändrad form eller om den blir minskad till hälften, och vi behöfva icke tänka på, att förändringen skulle göras för att på något sätt bereda lättnad åt dessa näringar. De af kammarens ledamöter, som närmare gått igenom den kungl. propositionen, torde äfven ha funnit att ämbetsverken och myndigheterna spekulerat mycket på, huruvida man skulle bibehålla taxan oförändrad och till statsverket indraga andra hälften, som antagits obehöflig för dispaschörernas aflöning. Från den synpunkten bjuder icke nödvändigheten att göra fasta aflöningar och minska arfvodena, utan torde vi där komma san-

*Om anslag till
dispaschörers-
väsendet.
(Forts.)*

Om anslag till
dispaschörsväsendet.
(Forts.)

ningen mycket närmare och jag tror det vore önskligt, om regeringen ville taga fasta på detta, att visserligen bestämda löner erfordras, men att det ej är behöfligt att sätta dessa så högt som till 5,000 kronor utan något lägre.

Hvarför, kan man säga, har ej statsutskottet, som rätt ofta brukar pruta, här genomfört en sådan afprutning? Jo, kammaren inser, att det ej var lämpligt eller ens möjligt för utskottet därför, att denna taxa, som skulle vara ett komplement till den fasta aflöningen, ligger i regeringens hand och ej i Riksdagens, och det kunde ju ej vara lämpligt att Riksdagen skulle börja jämka på det fasta arfvodet, då den ej kunde vidtaga motsvarande ändringar i den taxa, som var fastställd. Därför ansåg statsutskottet, då det i hufvudsak gillade regeringens åsikter, att det kunde vara lämpligt att lägga frågan änyo i regeringens hand, och det är statsutskottets förhoppning att regeringen måtte komma tillbaka med ett annat förslag, visserligen byggt på samma principer, men med mindre arfvoden och byggt på motsvarande förändringar i afseende å taxan. Och jag ber herr statsrådet vara öfvertygad om, att utskottet under sådana förhållanden mycket gärna ser förslaget komma fram igen och anser önskligt att det kommer snart tillbaka, men man ansåg ett år ej här vara något, som skulle kunna så synnerligen menligt inverka på förhållandena.

Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Almgren: Det torde vara på sin plats att en representant för handeln och näringarna yttrar sig i denna fråga, så mycket mera som det torde vara sällsynt, att så enstämmiga uttalanden gjorts i afseende på någon föreslagen reform som nu i fråga om dispaschörsväsendet. Herr statsrådet har redan omnämnt alla dem, som härvid afgifvit yttranden, och jag skall be att närmare få fästa uppmärksamheten vid att sådana yttranden inkommit från icke mindre än 16 handels- och sjöfartsnämnder samt därjämte från sjöförsäkringsbolag, rederiföreningar, tillkallade sakkunnige och kommerskollegium, med ett ord, från alla håll, hvilket allt visar, att en reform verkligen här är af behöfvat påkallad. Alla hafva också uttalat sig i samma riktning som det kungl. förslaget.

Nu är det visserligen sant, och det betonades af den siste talaren, att i stort sedt ingen anmärkning framkommit mot de nuvarande dispaschörerna, men det är ju icke detta som frågan egentligen gäller, utan frågan gäller, huruvida man skall kunna få garantier för framtiden att få dessa platser fyllda med fullt kompetenta personer, hvilket näppeligen låter sig göra, så länge förhållandena äro de nuvarande. Man har framhållit, att bruttoinkomsten växlar från 11,000 kronor ända ned till 3,000, och med dessa bruttoinkomster skola betäckas alla utgifter för kontors- och ren-

skrifningskostnader, skrifbiträden och dylikt. Man kan icke gärna begära, att personer med de kunskaper och förutsättningar, som måste ställas på en dispaschör, skola kunna i längden vara belättna därmed. Därför har nog också beloppet af Kungl. Maj:ts föreslagits till 5,000 kronor, hvilket väl får anses vara en ganska måttlig aflöning, då kanske i de flesta fall nettoinkomsten icke skulle öfverskrida denna summa, och i sammanhang därmed skulle taxan nedsättas, hvilket den siste talaren betonade såsom mindre behöfligt eller icke utgörande något skäl för reformen. Men denna föreslagna nedsättning är naturligtvis beroende därpå, att inkomsterna för dispaschörerna eljest skulle under vissa år kunna uppgå till alltför höga belopp.

*Om anslag till
dispaschör-
väsendet.*

(Forts.)

Den ärade talaren betonade vidare, att det vore en alldeles obehöflig åtgärd att gifva handeln och näringarna denna lättnad eller denna lilla förmån, hvilken, fördelad på alla intressenterna, vore så obetydlig, att den ej spelade någon roll. Men jag ber att å andra sidan få fästa uppmärksamheten på, att handeln och näringarna under de sista åren blifvit betungade med så ökade bördor i nya former, att det väl vore på sin plats att åtminstone i något fall någon liten lättnad kunde dem beredas. Talaren nämnde vidare, att i intet land förekommer aflönade dispaschörer, och han nämnde särskildt Finland. Ja, det är sant, men efter de uttalanden, jag i dessa dagar erhållit från skilda håll, hvarest sakkunskapen kan anses vara stor, har det just framhållits, att man i utlandet ansett, att Sverige i detta afseende har en särskildt god organisation däri genom att dispaschörerna i första hand äro *domare*, och i afseende å den jämförelse, som den ärade talaren gjorde mellan dispascherna i Sverige och det sätt, hvarpå dessa uppgöras i utlandet, förefaller det mig som det låge en obestridlig fördel för handeln och näringarna uti det förfaringssätt, som tillämpas i vårt land, däri genom att man bestämdt vet att, om icke inom 30 dagar dispaschen blir öfverklagad, är saken klar, och klarhet och skyndsamt och reda i handel och vandel äro af den allra största betydelse för våra näringar.

Det är naturligt att jag såsom representant för handeln och näringarna med glädje sett den kungl. propositionen samt med missmod statsutskottets afstyrkande utlåtande. Likväl förefaller det mig som, efter den klara utredning, som här gjorts af chefen för finansdepartementet i denna fråga, och af de uttalanden, som skett från alla olika håll, kammaren dock skulle kunna vara beredd att redan nu gifva sitt bifall till Kungl. Maj:ts proposition, och jag anser det rent af som en skyldighet att i detta afseende yrka bifall till den kungl. propositionen.

Herr vice talmannen: Då den siste talaren yrkade bifall till Kungl. Maj:ts proposition samt afslag å utskottets betänkande, anser jag mig skyldig att här säga några ord.

Om anslag till
dispaschörsväsendet.
(Forts.)

Jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på att här ej föreligger någon principiell motsats mellan den kungl. propositionen och statsutskottets betänkande, utan utskottet medgifver för sin del, att det kan finnas skäl för att gifva åt dispaschväsendet en anordning i den riktning, som angifves af den kungl. propositionen. Det är således icke strid om den saken, huruvida dispaschväsendet skall förblifva såsom det nu är ordnad eller en ny anordning skall vidtagas, ty om detta sista är utskottet ense med den kungl. propositionen, men utskottet har ansett, att den kungl. propositionen icke vore i alla afseenden tillfredsställande, och särskildt har utskottet ansett att den ekonomiska sidan af saken kunde och borde ordnas på ett annat sätt än hvad den kungl. propositionen föreslår.

Det har från de sakkunniga myndigheter och andra, som afgifvit förberedande utlåtanden i detta ärende, aldrig påyrkats en så stor nedsättning i dispaschtaxan, som den kungl. propositionen föreslår, utan det har föreslagits att denna taxa, dessa ersättningar eller sportler eller hvad man nu vill kalla dem, skulle bibehållas sådana de nu äro till sitt belopp, men man har varit tveksam om formen i hvilken de borde utgå. Från de sakkunniges sida har föreslagits en form, men denna har af herr statsrådet liksom af statskontoret ansetts stå så mycket i strid mot den nuvarande formen, för stämpelbeskattning, att den icke kunnat af herr statsrådet förordas. Utskottet har icke velat bestrida lämpligheten af att af statsmedel lämna anslag, så att i någon mån en utjämning eller en garanti för en utjämning af dispaschörernas inkomster komme till stånd, men man har ansett att det icke härför behöfde gifvas ett så stort anslag som det föreslagna. Utskottet har icke för sin del fixerat någon summa och det har utskottet angifvit genom ett kanske i någon mån ovanligt uttryck i betänkandet, genom användande af ordalagen »och dylikt», hvarmed man för regeringen pekat på att man möjligen skulle kunna lämna något mera än hvad i betänkandet antydts.

När nu statsutskottet uttalat sig för den hufvudsakligaste och viktigaste punkten i den kungl. propositionen eller om anställande af assistenter, synes det mig som om det icke vore skäl för Första Kammaren att afslå statsutskottets betänkande utan i stället för att bifalla detta och invänta en ny kungl. proposition till nästa riksdag, hvilken proposition, efter hvad herr statsrådet nyss antydde, är att då förvänta.

Herr Fränckel: Jag har låtit anteckna min afvikande mening inom utskottet och detta hufvudsakligen på de skäl, som redan äro anförda från statsrådsbänken. Jag har dessutom icke inom hela den svenska förvaltningen kunnat upptäcka ett enda fall, då en tjänsteman, hvilken genom sitt arbete fyller ett stats-

ändamål, icke åtnjuter kontant aflöning af staten utan är så att säga helt beroende på de tillfälliga inkomster han kan skaffa sig; man må nu kalla dem hvad man vill, men det är i hvarje fall ett slags sportelsystem och således en aflöningsform, som man länge hållit på att söka taga bort.

*Om ansåg till
dispaschörsväsendet.
(Forts.)*

Denna anordning hos oss att dispaschen skall fullgöras, att dispaschören är domare och att hans beslut äro gällande, så vida de icke af part öfverklagas, förekommer icke i andra länder och är ett arrangemang, hvaröfver vi med rätta kunna vara stolta. Vårt dispaschväsen synes mig vara en för dylika tvister synnerligen lycklig sak. Detta var nu det första skälet, hvarför jag tyckte det vara anledning att söka mera djupt gå in i den kungl. propositionen.

Men så kom det andra skälet, och det var svårigheten att rekrytera dispaschörerna. Om en dispaschör skall vara domare i denna mening och om han skall behandla dessa svåra mål, måste han vara en skicklig, jag vågar nästan säga framstående jurist. Tro herrarna att man, om inkomsterna, som här nyss antyddes, ena året belöpa sig från 3- till 4,000 kronor och andra året uppgå till 10,000, att man på dessa villkor kan få folk, som vill ställa sig i laga ansvar för nöjet att sköta dessa svåra mål? Jag tviflar därpå, och när därtill kommer något som vi alltid hållit fast vid, att våra domare alltid skola vara fristående från parterna, skola vi då genom ett sådant arrangemang som här anförts, göra dem beroende af parterna?

Det andra skälet skulle således vara, att det vore svårt att erhålla så kvalificerade personer. I afseende härå har Kungl. Maj:t föreslagit, att man borde anställa assistenter åt dispaschörerna. Man skulle därigenom få personer, som kunde uppfostras hos dispaschörerna och genom vikariat för dessa vinna erforderliga fackkunskaper samt erfarenhet inom yrket för att en gång vid uppstående vakanser kunna rycka in. Jag tror att detta arrangemang äfven är särdeles lyckligt funnet.

Nu har statsutskottet, som man ser af motiveringen och som nu senast herr vice talmannen anført, i hufvudsak godkänt allt hvad Kungl. Maj:t föreslagit uti principiellt hänseende, och det enda jag hittills kunnat finna, hvarpå man hängt upp sig, är att man dels tyckt, att det varit för mycket att bestämma en fast aflöning på 5,000 kronor och dels att man icke velat sätta ned taxan. Ja, hvad det första beträffar att sätta arfvodet till 5,000 kronor, så, om det skall vara någon idé att i någon form söka fästa en skicklig jurist vid en sådan tjänst, får man väl bjuda honom 5,000 kronor, han lär icke gå dit för 3,000, och man har enligt min mening satt siffran ganska lågt genom att garantera 5,000 kronor. Men då man nu gjort detta, så har man på samma gång ansett sig böra sätta ned taxan, ty eljest, förmenas det, skulle man gifva dispaschören högre lön än skäligt vore, och

Om anslag till
dispaschörs-
väsendet.
(Forts.)

det vore ej fråga om att öka inkomsterna för dispaschörerna. Men nu säger man: detta att sätta ned taxan har ingen begärt, hvarför skulle man göra det? Jo, därför att eljest skulle dispaschörerna få behålla sin höga taxa och få 5,000 kronor dessutom. Men detta har icke varit Kungl. Maj:ts mening, utan afsikten har varit, att, när man gifver dispaschören 5,000 kronor i fast aflöning, bör man sänka taxan så mycket, att han genom den ersättning, som skall utgå efter taxan, tillsammans med detta belopp af 5,000 kronor får ungefär den medelinkomst, som han hittills haft på tjänsten.

Nu är, som herrarna finna, statsutskottets enda invändning mot detta kungliga förslag att siffran, 5,000 kronor, är för hög, och jag tror mig med hvad jag nyss sade hafva visat att den alldeles icke är för hög. Detta är således det enda som återstår såsom skäl, hvarför Riksdagen skulle, om jag så får säga, återremittera denna fråga till Kungl. Maj:t. Då man har godkänt dessa frågor om anställande af assistenter, om ersättningar för kontorskostnader, skrifbiträden och dylikt och om en fastare ställning för dispaschörerna, hvarför skall man då hänga upp sig på dessa 5,000 kronor, om det är för mycket eller för litet såsom fast lön? Jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på att hela summan gäller 17,000 kronor eller ännu mindre, när en gång dispaschörerna i Malmö och Hernösand gått bort. Hvad är det väl då för skäl för oss, som veta hvad frågan gäller och som vilja att våra tjänstemän skola vara oförvitliga i allt sitt görande och låtande, hvad är då för skäl för oss, jag upprepar det, att hvila på hanen, när Kungl. Maj:t reglerar taxan så att det ej blir fråga om att höja lönen? Då skulle ju det enda skälet vara, att vi ej unnade handeln och sjöfarten denna lilla nedsättning, som här är i fråga.

Efter det klara anförande vi nyss hört från statsrådsbanken och efter de upplysningar, som vunnits från sakkunnigt håll, tvekar jag icke att nu yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag, hvilket jag icke vågade göra i utskottet af den anledning att jag icke ansåg mig äga nog sakkunskap.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föredragna utlåtande hemställt samt vidare därpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och förklarade herr talmannen sig finna den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 76, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och bifalles Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 62;

Nej — 44.

Vid ånyo skedd föredragning af statsutskottets den 27 och 30 sistlidne månad bordlagda utlåtande n:o 77, i anledning af Kungl. Maj:ts i punkten 1 under sjunde hufvudtiteln af statsverkspropositionen gjorda framställning angående öfvergångsstat för kammarkollegium, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets den 27 och 30 nästlidne mars bordlagda utlåtande n:o 78, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående regleringen af löneförhållandena m. m. vid kontroll- och justeringstyrelsen.

Om reglering af löneförhållandena m. m. vid kontroll- och justeringstyrelsen.

I en den 26 februari 1909 till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad proposition (n:o 100) hade Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden samma dag föreslagit Riksdagen, att

ej mindre, med öfverförande af den nuvarande kontroll- och justeringstyrelsen å ordinarie stat under benämning kontrollstyrelsen,

dels godkänna följande förslag till aflöningsstat för kontrollstyrelsen att tillämpas från och med år 1910:

Om reglering af löneförhållandena m. m. vid kontroll- och justeringsstyrelsen.
(Forts.)

	K r o n o r				
	Lön	Tjänstgöringspennningar	Orts-tillägg	Summa	
Öfverdirektören och chefen	5,700	2,500	800	9,000	} Efter 5 år kan lönen höjas m. 600 kronor.
1 öfveringenjör	4,200	2,000	600	6,800	
1 d:o	4,200	2,000	600	6,800	
1 ledamot och sekreterare	4,200	2,000	600	6,800	} Efter 5 år kan lönen höjas m. 100 kronor.
1 vaktmästare	700	350	150	1,200	
Till amanuenser, vikariatsersättningar, renskrifning m. m.	—	—	—	6,600	
Summa	—	—	—	37,200	

Anm. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen.

dels godkänna vissa föreslagna villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten upptagna aflöningsförmåner;

dels i riksstaten under sjunde hufvudtiteln uppföra ett ordinarie anslag till kontrollstyrelsen å 37,200 kronor;

dels ock medgifva, att alla expenser vid kontrollstyrelsen finge bestridas af det under sjunde hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till kontroll å tillverkningsafgifter;

än äfven, under förutsättning att hvad sålunda föreslagits beträffande kontrollstyrelsen vunne Riksdagens bifall, minska det å sjunde hufvudtiteln för finansdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli uppförda ordinarie anslag med de till aflönning åt den ordinarie personalen vid finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå anvisade belopp, tillhoppa 15,200 kronor, hvilka för närvarande disponerades till bestridande af kostnaderna för kontroll- och justeringsstyrelsen;

och skulle vid bifall till sistberörda förslag det för nämnda afdelning af Kungl. Maj:ts kansli i riksstaten uppförda ordinarie anslag, 70,300 kronor, komma att nedsättas till 55,100 kronor.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på återopade grunder hemställt, att Riksdagen måtte

a) med öfverförande af den nuvarande kontroll- och justeringsstyrelsen å ordinarie stat under benämning kontrollstyrelsen godkänna följande förslag till aflöningsstat för kontrollstyrelsen:

Om reglering af löneförhållandena m. m. vid kontroll- och justeringsstyrelsen.
(Forts.)

	K r o n o r				
	Lön	Tjänstgöringspennin- gar	Orts- tillägg	Summa	
Öfverdirektören och chefen	5,700	2,500	800	9,000	} Efter 5 år kan lönen höjas m. 500 kronor och efter 10 år m. ytterligare 500 kronor.
1 öfveringenjör	3,600	1,800	400	5,800	
1 d:o	3,600	1,800	400	5,800	
1 ledamot och sekre- terare	3,600	1,800	400	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas m. 100 kronor.
1 vaktmästare	700	350	150	1,200	
Till amanuenser, vi- kariatsersättningar, renskrifning m. m.	—	—	—	6,600	
Summa	—	—	—	34,200	

Ann. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen.

b) besluta, att under ofvanstående aflöningsstat skulle införas följande bestämmelse:

»Denna lönestat träder i kraft den 1 januari 1910, under förutsättning att Kungl. Maj:t dessförinnan meddelar föreskrift därom, att samtliga ordinarie tjänstemän och betjante skola, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar hvarje söckendag;»

c) godkänna villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten upptagna aflöningsförmåner, så lydande, som utskottets utlåtande utvisade;

d) i riksstaten under sjunde hufvudtiteln uppföra ett ordinarie anslag till kontrollstyrelsen å 34,200 kronor;

e) medgifva, att alla expenser vid kontrollstyrelsen finge bestridas af det under sjunde hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till kontroll å tillverkningsafgifter;

Om reglering af löneförhållandena m. m. vid kontroll- och justeringsstyrelsen.
(Forts.)

f) under förutsättning att hvad sålunda föreslagits beträffande kontrollstyrelsen vunno Riksdagens bifall, minska det å sjunde hufvudtiteln för finansdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli uppförda ordinarie anslag med de till aflöning åt den ordinarie personalen vid finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå anvisade belopp, tillhopa 15,200 kronor, hvilka för närvarande disponerades till bestridande af kostnaderna för kontroll- och justeringsstyrelsen.

Vid bifall till sistberörda förslag komme det för nämnda afdelning af Kungl. Maj:ts kansli i riksstaten uppförda ordinarie anslag, 70,300 kronor, att nedsättas till 55,100 kronor.

Reservation hade afgifvits af herrar *A. G. L. Billing* och *A. T. Odelberg*, grefve *A. F. C.son Wachtmeister*, herr *E. Fränckel*, grefve *P. O. L. Klingspor*, herrar *P. Paulson* och *I. Wijk*, grefve *C. O. Taube* och herr *O. M. Strömberg*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen måtte

a) med öfverförande af den nuvarande kontroll- och justeringsstyrelsen å ordinarie stat under benämning kontrollstyrelsen godkänna följande förslag till aflöningsstat för kontrollstyrelsen:

	K r o n o r				
	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa	
Öfverdirektören och chefen	5,700	2,500	800	9,000	} Efter 5 år kan lönen höjas m. 600 kronor.
1 öfveringenjör	4,200	2,000	600	6,800	
1 d:o	4,200	2,000	600	6,800	
1 ledamot och sekreterare	4,200	2,000	600	6,800	} Efter 5 år kan lönen höjas m. 100 kronor.
1 vaktmästare	700	350	150	1,200	
Till amanuenser, vikariatsersättningar, renskrifning m. m.	—	—	—	6,600	
Summa	—	—	—	37,200	

Ann. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen.

b) (lika med utskottets hemställan).

*Om reglering
af löneför-
hållandena
m. m. vid
kontroll- och
justerings-
styrelsen.
(Forts.)*

c) godkänna följande villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten upptagna aflöningsförmåner, nämligen:

att innehafvare af ordinarie befattning (se utskottets hemställan) uppbära något däraf;

att, därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning i samma lönegrad vore i staten medgifven, tidpunkten för förhöjningen bestämdes att inträda efter 5 år, under villkor att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordrades för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke finge föras honom till last den tid han åtnjutit semester, under iakttagande att den högre aflöningen ej finge tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande löntagare därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från det att han, efter förordnande, tillträdte motsvarande befattning i kontroll- och justeringsstyrelsen, vaktmästaren därjämte äfven den tid, hvarunder han varit såsom ordinarie vaktmästare anställd inom finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå;

att likväl löntagare — — — — —

— — — — — i sammanhang därmed;

d) i riksstaten under sjunde hufvudtiteln uppföra ett ordinarie anslag till kontrollstyrelsen å 37,200 kronor;

e) (lika med utskottets hemställan);

f) (lika med utskottets hemställan).

Herr Strömberg: Här har utskottet, som i öfrigt biträdt Kungl. Maj:ts förslag, gjort en väsentlig nedprutning i aflöningen för 3 af styrelsens tjänstemän, de båda öfveringenjörerna och sekreteraren, nämligen från föreslagna 6,800 kronor till 5,800 kronor, detta i öfverensstämmelse med en inom löneregleringskommittén afgifven reservation. Skälen till denna nedprutning angifvas vara: *dels* att dessa löner så nyligen som 1907 faststälts till andra gradens och att inga nya förhållanden sedan dess inträdt, som kunna motivera en höjning, *dels* att införande af mellangrader i den normala aflöningsskalan bör undvikas annat än för sällsynta undantagsfall, *dels* att styrelsens göromål genom denna omorganisation, hvarvid justeringsgöromålen öfverflyttas till annat verk, snarare kommer att minskas än att ökas.

Det första skälet, eller att lönerna faststälts så nyligen som 1907, är visserligen sant, men det är därvid att märka, att i den

Om reglering
af löneför-
hållandena
m. m. vid
kontroll- och
justerings-
styrelsen.
(Forts.)

kungl. proposition, som då framlades och bifölls af Riksdagen, uttalades, att, såsom står att läsa på sidan 19 i årets proposition, »till förebild vid organisationen af denna styrelse tjänat landtbruksstyrelsen äfvensom att, i afvaktan å en blifvande mera definitiv löne reglering, löneförmånerna för tjänsteinnehafvarna i det nya verket ansetts lämpligen kunna tills vidare bestämmas efter enahanda förebild», och således tills vidare i likhet med löneförmånerna för andra gradens tjänstemän. Emellertid har 1908 års Riksdag höjt landtbruksstyrelsens ledamöter från andra gradens till tredje gradens tjänstemän, och då synes väl konsekvensen egentligen böra vara den, att äfven kontroll- och justeringsstyrelsens tjänstemän, som gjorts med dem likställda, borde höjas till tredje gradens tjänstemän. Men så långt har Kungl. Maj:t icke gått, utan föreslagit en mellangrad, detta *dels* med hänsyn till nödvändigheten att öka lönerna något öfver andra gradens för att till dessa platser få så kompetenta personer som möjligt, *dels* med hänsyn till billigheten af att icke låta dessa tjänstemän stå kvar på andra gradens löneskala, sedan man höjt dem, med hvilka de likställts. Utskottets uttalande, att här inga nya omständigheter tillkommit, är icke riktigt, ty den nya, mycket viktiga omständigheten har inträffat, att Riksdagen höjt lönerna för de tjänstemän, hvilka i aflöningshänseende utgjort förebilden för dessa.

Det andra skälet var, att man bör i möjligaste mån undvika inrättande af mellangrader i normallöneskalan, och denna princip har ju en ganska stor betydelse, men å andra sidan torde man väl få säga, att ett strikte häfdande af den principen knappast i längden kan vidhållas, då det gäller löne regleringar för en sådan mängd tjänster med så olika förhållanden, till hvilka hänsyn ju måste tagas och hvilka man icke alltid kan rubricera — icke fullt rättvist åtminstone — till någon af de få grader, som inom normalstaten fastställts. Skulle man följa den principen strängt, hade detta tvifvelsutan till följd, att lönerna mången gång komme att bli högre, än de behöfde bli, och detta vore ju från sparsamhetssynpunkt icke önskligt. Har man t. ex. i visst fall endast två grader att välja på, hvaraf den ena anses alltför låg och den andra åter för hög, och man icke får fastställa en mellangrad, hvilket för tillfället vore det lämpligaste, är det väl antagligare, att man föreslår den lönegrad, som är något för hög, hellre än den, som är för låg. För öfrigt äro dessa mellangrader redan införda genom fjolårets beslut vid löne regleringen för kammarrätten. Därvid uppfördes revisionskommisarierna i en mellangrad mellan andra och tredje lönegraden. Äfven öfveringenjörerna i patentverket hafva uppförts i en liknande mellangrad mellan andra och tredje graden. Och i den lönestat, som vi om några minuter skola företaga till behandling, nämligen staten för mynt- och kontrollverket, finnas också

befattningar uppförda på sådana mellangrader, utan att utskottet gjort någon invändning däremot.

Utskottets tredje skäl, eller att göromålen inom styrelsen blifvit snarare minskade än ökade genom den nya organisationen, torde icke heller hålla streck. Visserligen öfverflyttas justeringsgöromålen till mynt- och kontrollverket, men dessa ha varit af synnerligen ringa omfattning. Om man läser hvad löneregleringskommittén härom yttrar på sidan 17 i betänkandet, finner man följanda uttalande: »dessa göromål hafva nämligen icke varit mer omfattande, än att de endast i mindre grad tagit tiden i anspråk för en af de tekniska ledamöterna». Och att dessa göromål icke varit af stor omfattning, kan man sluta äfven däraf, att man, då de nu öfverflyttas till ett nytt verk, där icke föreslagit någon ökning af personalen. Däremot torde det vara tydligt, att öfriga göromål, som åligga dessa ledamöter, tvifvelsutan komma att ökas i samma grad, som de industrier komma att utvecklas, som de särskildt skola kontrollera, nämligen brännvins-, socker- och maltdryckstillverkningarne m. m. Löneregleringskommittén säger därom, såsom läses på samma sida 17 i betänkandet, att »de båda tekniska ledamöter, som under benämningen öfveringenjörer borde anställas hos styrelsen, skulle, utom handläggningen af de dem såsom föredragande tillhörande ärenden, m. fl. åligganden, vara pliktiga, den ene eller bägge, att enligt öfverdirektörens bestämmande dels genom inspektionsresor öfvervaka kontrollen öfver sockerbeskattningen, dels ock tjänstgöra såsom öfverkontrollörer vid brännvins- och maltdryckskontrollen inom Stockholms stad och angränsande trakter.»

Vidare framhålles det, att »kommittén har tänkt sig, att, efter justeringsgöromålens fränskiljande, vederbörande öfveringenjörs verksamhet som öfverkontrollör vid brännvins- och maltdryckstillverkningen skulle kunna utsträckas öfver ett större område än för närvarande, hvarigenom kunde inbesparas arfvodesbelopp till annan eller andra särskilda öfverkontrollörer.»

Departementschefen har ju också framhållit samma synpunkter och dessutom anført, att dessa tjänstemän komma att få ett drygt arbete med verkställande af utredningar och såsom biträde vid utarbetande af förslag på ett så rörligt lagstiftningsområde som lagstiftningen angående försäljning och beskattning af socker, brännvin och maltdrycker m. m. Helt visst kommer deras tid alltså att bli fullt upptagen, och om dessutom, såsom det ställes i utsikt, en eller annan öfverkontrollörsbefattning skulle kunna indragas, vore det så mycket bättre. Då det här gäller befattningar af sådan vikt med hänsyn till statens intressen, måste man försöka att till dem förvärfva de bästa förmågor samt så kompetenta och skickliga personer som möjligt. Och då, särskildt hvad öfveringenjörerna beträffar, därvid torde komma att uppstå konkurrens med industrien, som till sådana personer

Om reglering af löneförhållandena m. m. vid kontroll- och justeringsstyrelsen.
(Forts.)

Om reglering af löneförhållandena m. m. vid kontroll- och justeringsstyrelsen.

(Forts.)

betalar långt högre löner, än hvad det här är fråga om, torde det vara behöfligt, att lönerna för ifrågavarande platser ej sättas för lågt. Då det af utskottet föreslagna beloppet emellertid synes mig allt för lågt, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen, hvilken sammanfaller med Kungl. Maj:ts förslag.

Friherre Falkenberg: Då jag icke kunnat dela den uppfattning, som reservanterna hysa, utan biträdt utskottets förslag, skall jag be att få yttra några ord. Såsom herrarna se på sidan 5 i betänkandet, har löneregleringskommittén icke varit enig i denna fråga, utan ha ordföranden och en ledamot reserverat sig. Och såsom skäl därtill ha de anført, att lönerna för styrelseledamöterna i kontrollstyrelsen bestämts så nyligen som 1907 och då satts till andra lönegraden, samt att sedan dess ingenting väsentligt inträffat, som kan berättiga till att uppflytta dem i annan löneklass. Emellertid anförde den föregående talaren, att hufvudskälet, hvarför man ville komma till den mellangradsaflöning, som är föreslagen af reservanterna, vore det, att man jämfört dem med ledamöterna i landbruksstyrelsen. Jag anser nu icke, att det är logik i detta den ärade talarens yttrande. Att landbruksstyrelsen år 1908 får sina löner reglerade är väl icke något skäl till, att det verk, som 1907 fick sina löner bestämda (reglerade), skall följa med upp i en högre löneskala. Landbruksstyrelsen fick nämligen 1908 sina löner reglerade från andra till tredje graden, men detta nödvändiggör väl icke, att kontrollstyrelsens lönestat, som sattes 1907, skall åka upp med sina tjänstemän till tredje graden. Detta ansåg äfven löneregleringskommittén vara för högt och bestämde sig för mellangradslöner. Och det är mot dem jag vill opponera mig. Och hvad jag särskildt vill hålla på, det är, att sådana åtminstone icke onödigtvis tillskapas. Då 4:de hufvudtiteln var före, föreslogs ock, att krigsarkivarien i generalstaben skulle komma att intaga en dylik mellanställning, men såväl utskottet som Riksdagen satte honom som andra gradens tjänsteman.

Man har också sagt, att dessa tjänstemän måste sättas på en högre aflöning, därför att staten skulle behöfva konkurrera med enskilda, och därför att man behöfde skickligt folk. Ja, jag vill icke bestrida, att det inte behöfs skickligt folk, men jag vill bestämdt påstå, att den konkurrenssiffran, 600 kronor, hvarom här är fråga, är sådan, att jag icke tror, att man kan säga, att man därigenom lockar några särskildt stora förmågor. Ty skillnaden i lön emellan hvad utskottet föreslår och hvad reservanterna föreslå är 600 kronor, och skillnaden i pension är endast 200 kronor. Jag tror för öfrigt icke, att staten i fråga om löner kan konkurrera med de enskilda annat än i undantagsfall, t. ex. då det gäller viktigare chefsbefattningar, och i några sådana fall har man sökt göra det. I vanliga fall däremot tror jag, att man

bör anse, att en ersättning för den högre lön, som den enskilde bjuder, ligger i den pension, som staten gifver.

Jag anser framför allt, att man med afseende på dessa löne-regleringar måste strängt hålla fast vid principerna och icke ge sig in på att blott af en känslöstämning reglera en lön, ty då kommer man in på godtycklighetens område, hvilket jag tror i dylika fall är farligt, hvarför jag, herr talman, ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Om reglering af löneförhållandena m. m. vid kontroll- och justeringsstyrelsen.
(Forts.)

Herr vice talmannen: Hufvudskälet, hvarför utskottet gjort en förändring i den kungl. propositionen, är meningen, att man skall hålla strängt på våra tre lönegrader och icke, såvidt möjligt är, ha några mellangradsaflöningar. Gärna skall jag medgifva, att det är skäl att, så långt som rättvisan bjuder, hålla fast vid dessa bestämda tre lönegrader. Men jag är i allmänhet rädd för abstraktioner i teori och ännu mera för abstraktioner i praxis. Och om man anser, att man genom att hålla fast strängt vid de tre lönegraderna kan göra besparingar för statsverket, tror jag för min del, att ett sådant fasthållande snarare länder till ökade kostnader. Ty om det är fråga om tjänstemän, som man anser intaga en mellanställning mellan andra och tredje gradens tjänstemän, ligger det nära till hands — och min erfarenhet har äfven lärt mig detta — att man då har starkare tendens att höja upp dem i en högre lönegrad än att sänka dem ned till en lägre. Därför tror jag, att om det är fråga om tjänstemän, som man anser ha en högre ställning än andra graden, man vid löne-regleringen kommer att, hellre än att göra hvad man känner som en orättvisa, d. v. s. sänka lönerna under hvad de kunna anses böra ha, i stället höja dem till tredje graden. Därför håller jag före, att man icke bör så strängt hålla på dessa tre grader. Detta har man nu icke heller vid föregående tillfällen gjort.

Såsom bevis för att man icke vill ha några mellangrader åberopade den siste talaren beslutet om krigsarkivariens lön. Men föregående Riksdag uppställde redan en mellangrad mellan de tre lönegraderna, nämligen i fråga om revisionskommisarierna i kammarrätten. Nu är frågan, huruvida rättvisan bjuder, att dessa tjänstemän: öfveringenjörerna och sekreteraren, skola sättas i andra graden, eller om rättvisan bjuder, att de skola sättas i tredje graden. Kungl. Maj:t anser, att rättvisan bjuder att sätta dem midt emellan andra och tredje graden. Och jag anser för min del, att Riksdagen genom sitt beslut år 1907 gifvit Kungl. Maj:t anvisning på att så placera dem. Detta beslut åberopade föregående talare som stöd för sin uppfattning, men jag anser reservanterna med större skäl kunna åberopa det till stöd för sin mening. Det är sant, att man då reglerade lönerna för detta verk, men det är också sant, att det var endast en provisorisk reglering, som skulle åtföljas af en fast löne-reglering. I motive-

Om reglering
af löneför-
hållandena
m. m. vid
kontroll- och
justerings-
styrelsen.

(Forts.)

ringen för lönernas provisoriska bestämmande år 1907 återopades, att ifrågakvarande tjänstemän borde likställas med ledamöterna i landtbruksstyrelsen. Nu har detta årets Riksdag reglerat lönerna för landtbruksstyrelsen och hänfört dess ledamöter till tredje gradens tjänstemän. Då kunde väl konklusionen vara, att äfven här ifrågakvarande tjänstemän borde sättas i tredje graden. Så långt har Kungl. Maj:t nu icke gått. Men då Riksdagen 1907 likställde ledamöterna i landtbruksstyrelsen och ifrågakvarande tjänstemän, kan väl icke Riksdagen nu sänka de senare till en lägre aflöning, än hvad Kungl. Maj:t föreslagit, eller en mellangrad mellan tredje och andra graden. Således synes det mig, som om rättvisan bjöde, att Kungl. Maj:ts förslag bifölles, hvilket är lika med reservationen, till hvilken jag yrkar bifall.

Friherre Gripenstedt: Då jag biträdt utskottsmajoritetens förslag, anser jag mig pliktig att säga några ord, ehuru jag kommer att göra mig skyldig till en del upprepningar af hvad som redan blifvit anfördt.

Det har sagts af den förste talaren, att det vore fråga om en *väsentlig* nedsättning af det, som begärts för dessa tjänstemän. Jag tror, att han får modifiera uttrycket »väsentlig». Det gäller endast i slutsumman 600 kronor, som utgör skillnaden mellan utskottets förslag och hvad Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottets förslag innebär i alla händelser en löneförhöjning af 1,300 kronor för dessa två öfveringenjörer emot hvad de nu hafva. Jag säger, att skillnaden i slutsumman utgör 600 kronor. Om jag icke inräknar ålderstilläggen, blir det visserligen 1,000 kronor, men utskottet föreslår två ålderstillägg, under det att reservanterna föreslå endast ett ålderstillägg. Där ligger orsaken till att skillnaden ej blir större.

Nu är hufvudfrågan, om man skall frångå de *allmänna principer*, som löneruleringskommittén uppställt, när den fördelat lönerna i vissa grader. Det har frambållits af herr vice talmanen, att man bör vara rättvis. Men kan han bestämdt påstå, att rättvisan fordrar, att man skall gifva den och den så många hundra kronor mera och den och den så många hundra mindre? Nej, det blir nog i hvarje fall litet beroende på tycke och smak.

Herr Strömberg gjorde äfven gällande, att det i allmänhet blir dyrare, om det icke blir mellangrader. Då kommer man oftare att höja till en högre grad. Ja, jag medgifver, att sådant kan hända. Men om man skulle drifva en sådan sats som han, skulle man icke ha några bestämda lönegrader alls, hvarken första, andra eller tredje. Man kan tvista, om löneruleringskommittén varit lycklig vid bestämmandet af sina lönesatser och lönevillkor. Jag tror dock, att den öfver hufvud taget gjort ett mycket godt arbete. I allmänhet har Riksdagen godkänt de stater, som kommit från kommitten, och det finnes väl egentligen

icke anledning att frångå dem i andra fall, än där särdeles tvingande skäl föreligga. Nu säger man visserligen, att här skulle föreligga sådana skäl. Men jag kan för min del icke inse, att här finnas några tvingande skäl. Det är sant, att landbruksstyrelsens ledamöter, som förut stått i andra lönegraden, höjts upp till tredje graden, men att man därför nu äfven skulle behöfva höja ifrågavarande tjänstemän i kontrollstyrelsen, är icke riktigt. Kungl. Maj:t har icke heller tagit steget så långt ut, utan stannat på en mellangrad, men skälet därtill förstår jag knappast. Man har påvisat, att revisionskommisarierna hafva fått en dylik mellanställning. Det är sant. Men de innehafva verkligen en annan tjänsteställning. De äro ett slags chefer. De kallas icke för byråchefer, men de hafva i alla fall en del revisorer under sig. Hvad beträffar ledamöterna i landbruksstyrelsen, ha de blifvit byråchefer. Dessa två öfveringenjörer däremot hafva icke någon byrå under sig. Att deras tjänst är mycket maktpåliggande, det vill jag gärna erkänna. Men enligt hvad som framhålles i den kungl. propositionen, skola de icke få så förfärligt mycket att göra. Ty det förutsättes, att de skola ha tid öfver att tjänstgöra såsom öfverkontrollörer.

Om reglering af löneförhållandena m. m. vid kontroll- och justeringsstyrelsen.
(Forts.)

Så har det äfven sagts, att dessa tjänstemän skola vara tekniskt bildade, och att man för att få behålla sådana därför bör betala dem högre än andra civila tjänstemän. Men det är ju äfven fråga om sekreteraren, och han åtminstone behöfver icke vara tekniskt bildad. Skulle man drifva en sådan mening, att de, som äro tekniskt bildade, skola hafva högre aflöning, skulle man gifva artilleri- och fortifikationsofficerare högre lön än andra officerare. Ty äfven de skola till en viss grad ha teknisk bildning. Det finnes ock exempel på, att flera dylika officerare gått öfver till industrien och fått mycket lönande anställningar, men icke har man därför höjt officerarnas löner.

Eftersom jag är inne på det kapitlet, får jag säga det, att militärernas löner ställa sig i allmänhet lägre än de civilas. En major vid hvilket vapen som helst har i lön 4,000 kronor och en dagaflöning af 1,825 kronor, hvilket tillsammans gör 5,825 kronor. Därtill kommer visserligen inkvarteringsersättning, som i Stockholm utgör 1,000 kronor och i landsorten 600 kronor. Summan blir således i Stockholm 6,825 kronor. Ja, detta blir ungefär detsamma som lönen för en civil andra gradens tjänsteman. Den aflöning, som utskottet föreslår för kontrollstyrelsen, kan jag verkligen icke anse skäl att ytterligare höja. När jag hörde frågan diskuteras inom utskottet, fann jag mig böra gå med på utskottets förslag, hvartill jag nu yrkar bifall.

Herr statsrådet Swartz: Det var ett yttrande af den siste ärade talaren, som ingaf mig ett godt hopp, att både han och de, som dela hans uppfattning, skola slutligen förena sig om

*Om reglering
af löneför-
hållandena
m. m. vid
kontroll- och
justerings-
styrelsen.*

(Forts.)

den mening, som framförts af reservanterna. Det var nämligen det uttalandet, att Riksdagen i allmänhet velat godkänna de stater, som af löneregeringskommittén blifvit föreslagna. Nu är förhållandet, att i detta fall har löneregeringskommittén verkligen föreslagit den stat till löneregering, som af Kungl. Maj:t framlagts för Riksdagen och af reservanterna förordats. Under sådana förhållanden bör man ju kunna hoppas, att äfven i detta fall löneregeringskommitténs auktoritet skall göra sitt inflytande gällande på Riksdagens beslut. Det har sagts, att löneregeringskommittén i allmänhet följt andra principer än dessa och icke velat hafva några mellanrader, utan fasta lönegrader. Det är alldeles riktigt. Men löneregeringskommittén har dock funnit, icke endast i detta utan äfven i ett annat fall, att dessa allmänna principer icke böra tillämpas öfver hela linien, utan man måste inrätta sig efter de förhållanden, som i det speciella fallet förefunnits. Och ett sådant fall föreligger just här. Jag ber att få återkomma till, hvad som här flera gånger under diskussionen blifvit sagdt och äfven af utskottet åberopadt, att intet nytt skulle hafva inträffat sedan år 1907, då på Kungl. Maj:ts förslag de här tjänsterna inrättats på extra stat och lönerna för dem sattes till samma belopp som i allmänhet för tjänster i andra graden, i likhet med hvad som då var gällande för motsvarande tjänster i landtbruksstyrelsen, hvilka sedermera blifvit uppflyttade till tredje graden. Jo, mina herrar! Det nya har inträffat, att åtskilliga nya löneregeringar ägt rum efter år 1907, och i ingen af dessa nya löneregeringar har förekommit, att aflöningen till ledamöter i centrala verk föreslagits så låg, att den skulle blifva lika med aflöningen för andra gradens tjänstemän. Det är en allmän princip från löneregeringskommitténs sida och så god som någon annan. I allmänhet har lönen för ledamöterna i centrala verk föreslagits till tredje lönegraden, men i ett eller, rättare sagdt, i två fall till en mellangrad mellan andra och tredje graden.

Det ena fallet gäller revisionskommisarierna i kammarrätten. Det andra är just det nu föreliggande. Det vill synas mig, som om det ligger ett visst berättigande till stöd för hvad statsutskottets ärade ordförande nyss anförde, att skall man på det sättet slopa den mellangrad, som här föreslås, ligger det närmast till hands, att man höjer aflöningen till den högre graden i stället för att sänka den till den lägre. Det skulle stå i full öfverensstämmelse med de principer, som af löneregeringskommittén alltid följts och som nyss rönt ett erkännande, som äfven jag för min del vill kalla välförtjänt. Men då man under sådana omständigheter föreslagit en mellangrad, vill det synas mig, som om Riksdagen, som har att bevilja medel och anslå dem för lönestaterna, borde vara mera tacksam för det, än om man skulle

hafva följt det mera principiellt riktiga och föreslagit lönerna i tredje lönegraden.

I detta sammanhang vill jag erinra, att hvad den siste ärade talaren yttrade om revisionskommisariernas ställning är numera icke fullkomligt riktigt, ty revisionskommisarierna hafva numera icke någon byrå af revisorer under sig, utan de äro endast föredragande af revisionsmål inom kammarrätten, och de hafva sålunda en ganska begränsad tjänstemannaställning med göromål, som äro vida mindre omfattande än de, som åligga dessa ledamöter i kontrollstyrelsen. Och hvad det beträffar, att äfven dessa icke hafva någon särskild byrå direkt under sig, så är det dock så, att chefen och ledamöterna i kontrollstyrelsen hafva sammanlagdt en personal på 1,500 man under sig att öfvervaka och kontrollera. Vidare hafva de att öfvervaka kontrollen öfver en tillverkning, som inbringar staten högst betydliga inkomstbelopp, inkomstbelopp, som i 1910 års stat af Kungl. Maj:t beräknats till 47,400,000 kronor. Under sådana omständigheter vill det synas mig, som om det skulle ligga stor vikt uppå, att man till sådana platser får fullt kompetenta och fullt ekonomiskt själfständiga personer. Det gäller här att få dugliga personer, som hafva grundliga tekniska insikter uti flera stora och betydande industrigrenar. Därutaf torde väl framgå, huru stor faran kan vara just för konkurens från dessa industrigrenars sida med staten för förvärfvande af dessa framstående kännare på det industriella området. Jag tror därför, att det är rätt att framhålla nödvändigheten att göra hvad man kan för att säkerställa staten med afseende på möjligheten att få dugligt folk på detta område.

Nu säger en af de ärade förespråkarna af statsutskottet: det här betyder ingenting. Det är bara 600 kronor, det gäller. Nåja, jag erkänner, att det är icke så förskräckligt mycket, men såvidt jag kan förstå, är dock ett plus af 600 kronor i aflöningen alltid 600 kronor mera än »plus minus noll.» Och jag kan icke se, att det resonemanget skulle kunna på något sätt åberopas som skäl, hvarför man icke skulle låta dessa 600 kronor utgöra en ytterligare styrka för staten i konkurrensen med enskilda personer.

Med den uppfattning jag haft och har i denna sak, vill jag säga, att det riktigaste skulle utan tvifvel vara med hänsyn till den viktiga befattning, som dessa tjänstemän hafva att fylla, och till de kraf, som i allt större omfång ställas just på dessa tjänstemän, att sätta dem i tredje lönegraden. Men då löneregleringskommittén icke föreslagit det, och jag kan godkänna de skäl, hvarför löneregleringskommittén föreslagit en särskild mellangrad, finner jag för min del, att statens sanna intresse icke skulle blifva tillgodosedt med mindre, än att man åtminstone gifver dem de löneförmåner, som af Kungl. Maj:t föreslagits och af reservanterna förordats. Jag anhåller därför på det varmaste om bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

*Om reglering
af löneför-
hållandena
m. m. vid
kontroll- och
justerings-
styrelsen.
(Forts.)*

*Om reglering
af löneför-
hållandena
m. m. vid
kontroll- och
justerings-
styrelsen.*
(Forts.)

Herr Wijk, Ivar: Jag skall icke upprepa de skäl, som anförts af föregående talare för reservationen, men jag skall be att få påpeka, att det kommer ett ärende näst efter detta, nämligen angående reglering af löneförhållandena vid myntverket. Där är föreslaget åt förste ingenjören den lön i andra graden, som utskottet här vill gifva öfveringenjörerna. Men det är att märka, att förste ingenjören har denna lön plus fri bostad och vedbrand, och dessa naturaförmåner torde kunna uppskattas till minst 1,200 kronor. Med detta tillägg har han uppenbarligen fått just den aflöning, som reservanterna vilja att öfveringenjörerna i kontrollstyrelsen skola hafva. Då det kan väl sägas, att dessa tjänstemän äro i kompetens och ansvarshänseende jämställda, yrkar jag bifall till reservationen.

Friherre Gripenstedt: Jag skall be att få säga några ord med anledning af hvad herr statsrådet och chefen för finansdepartementet yttrade. Han sade nämligen, att den förre talaren yttrat, att löneregreringskommitténs förslag i allmänhet gått igenom, och därför hade statsrådet godt hopp, att äfven detta nu skulle blifva händelsen. Ja, det kan ju hända, att han har anledning till godt hopp, men jag får säga, att det anförda skälet verkar icke på mig i detta fall, ty löneregreringskommittén har vid föregående tillfällen, såvidt jag vet, varit så godt som enhällig i sina förslag. Här åter har ordföranden och en ledamot i kommittén reserverat sig. Huruvida meningarne nu voro ännu mera delade, vet jag icke, men däremot har jag hört, att chefen för verket var adjungerad ledamot och hade rösträtt i kommittén, och har naturligtvis han röstat för det högre löneförslaget. Jag undrar, om icke utslaget möjligen berott därpå. Det vet jag verkligen icke, men kommittén var icke enhällig i denna sak.

Det nämndes, att det varit flera liknande nya löneregreringar. Ja, det tog jag också upp till besvarande förra gången, jag hade ordet, och visade, att när man föreslagit tjänstemän att komma upp i tredje lönegraden, hafva de i allmänhet haft en annan befogenhet, varit råd eller byråchefer. Hvad nu dessa revisionskommissarier beträffar, så hafva de visserligen kommit i en mellangrad, och det är det, som man stödjer sig på i reservationen, men det synes mig icke nog.

Det nämndes vidare, att det är nödvändigt, att man får fullt kompetenta personer till dessa platser. Det tror jag, att man bör hafva, men jag frågar, om man icke kan få det äfven med de löner, som utskottet föreslagit. De hafva nu 1,300 kronor mindre, än hvad utskottet föreslagit. Och jag kan icke tro, att det är meningen, att de nuvarande skola sättas på indragningsstat och att man skall försöka att få andra ännu skickligare i stället. Jag förmodar, att hafva de varit dugliga förut, så äro de också dugliga framdeles.

Friherre Beck-Friis, Johan: Herr vice talmannen sade, att hufvudskälet för utskottets beslut skulle hafva varit, att man velat hålla på tre lönegrader och icke velat hafva någon mellangrad. Det var nog icke hufvudskälet, äfven om det var ett viktigt skäl, utan hufvudskälet var, att dessa tjänster kommo till år 1907, och då ville man icke, att tjänstegraden skulle flyttas år 1909. Tjänsterna bestämdes år 1907 till andra graden med en aflöning af 4,500 kronor, och vid nu föreliggande lönereglering föreslår man att bibehålla dem i andra graden, enligt utskottets förslag, med en aflöning af 5,800 kronor. Det verkliga skälet, hvarför utskottet anser detta, är, att så ofta kan man icke flytta tjänster från en grad till en annan, endast på den grund att man jämför en del platser med andra, hvilka vid en senare lönereglering blifvit uppflyttade i högre grad. Skulle vi börja att hvarje gång, som vi fastställa en ny lönestat, jämställa åren förut fastställda löner med de nya, skulle vi aldrig komma till slut på löneregleringarna.

Om reglering af löneförhållandena m. m. vid kontroll- och justeringsstyrelsen.
(Forts.)

Jag hade också tänkt att vända mig mot herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, som åberopade löneregleringskommitténs auktoritet, men det har friherre Gripenstedt redan besvarat med att den är nog lite rubbad, därigenom att ordföranden i kommittén själf ställt sig i spetsen för en reservation, som förordar de löner, som nu föreslagits af statsutskottet.

Vidare förstår jag icke riktigt herr Wijk, som sade, att förste ingenjören vid myntverket skulle få samma lön som en andra gradens tjänsteman plus fri bostad och vedbrand. Såvidt jag kan se, skall förste ingenjören därstädes enligt utskottets förslag, jämte fri bostad och vedbrand, blott få 5,200 kronor, hvilket motsvarar 600 kronors afdrag för de nämnda naturaförmånerna.

Här har mycket talats om de svåra platserna och de ökade göromål, som dessa öfveringenjörer i kontrollstyrelsen skola få. Visserligen få de ökad arbete i kontrollhänseende, men man bör väl äfven taga hänsyn till att hela justeringsbestyret skall öfverflyttas till myntverket. Sålunda blir det icke endast en ökning, utan å andra sidan också en minskning i öfveringenjörernas åligganden.

Jag tror, att utskottet har haft fullt fog för sin hemställan, till hvilken jag ber att få yrka bifall.

Herr Ericsson: Jag skall endast be att få säga några ord för att angifva hvad som är afgörande för mitt votum. Såsom flere af de föregående talarne ha anmärkt, fingo revisionskommisarierna en sådan här mellanställning mellan andra och tredje lönegraden. Detta är sant. Men endast för några dagar sedan beslöt kammaren att just af det skälet, att man icke ville skapa en sådan mellanställning, nedsätta krigsarkivariens lön. Kan det nu vara skäl att säga här i dag: »häromdagen voro vi ej med

*Om reglering
af löneför-
hållandena
m. m. vid
kontroll- och
justerings-
styrelsen.
(Forts.)*

om att skapa en sådan här mellanställning, men i dag äro vi det? Jag anser, att detta vore alltför inkonsekvent, och jag skall därför be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Grefve Klingspor: Friherre Gripenstedt sade i sitt anförande, att det är ingen väsentlig skillnad mellan de löner, som föreslagits af utskottet och af reservanterna. Det är endast 600 kronors skillnad. Men jag ber att få fästa friherre Gripenstedts uppmärksamhet därpå, att innan vi komma till den pointen, att det endast är 600 kronors skillnad mellan de båda förslagen, hafva öfveringenjörerna måst tjäna in två ålderstillägg, och då hafva de förlorat 10,500 kronor i jämförelse med hvad de skulle hafva erhållit, om reservanternas förslag tillämpats. Under de fem första åren är deras förlust 5,000 kronor, och under de fem därpå följande åren blir förlusten för dem 5,500 kronor. Sedan är det visserligen icke mer än 600 kronors skillnad i aflöningen för år. Det är sant. Men då de förut hafva gjort stora förluster på begynnelselönen, så kan man ju säga, att skillnaden mellan löneförslagen är rätt stor.

Vidare sade friherre Gripenstedt, att man icke fick jämföra dessa tjänstemän med ledamöterna i landtbruksstyrelsen, som äro byråchefer. Det kan man nog göra. Fastän de icke kallas för byråchefer, så äro de dock chefer. Om de icke hafva namn af byråchefer, hafva de dock samma ställning som dessa. För att vara öfveringenjörer måste de hafva, såsom chefen för finansdepartementet sade, en grundlig teknisk bildning, och de kunna väl ställas i nivå med dessa byråchefer i landtbruksstyrelsen. I landtbruksstyrelsen hafva cheferna icke flera tjänstemän under sig, än hvad dessa hafva. Då frågan var före i löneregleringskommittén, voro vi tämligen enhälliga att för öfveringenjörerna sätta den här mellangraden, men det blef, som sagdt, två, som reserverade sig, nämligen ordföranden och en till. Löneregleringskommitténs förslag berodde icke endast, såsom friherre Gripenstedt trodde, på en rösts majoritet.

Jag vidhåller det beslut, som vi fattade i löneregleringskommittén och hvilket öfverensstämmer med Kungl. Maj:ts förslag eller med reservationen. Jag ber därför att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande utlåtande yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att kam-maren skulle antaga det förslag, som innefattades i den vid ut-låtandet afgifna reservation.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Om reglering af löneförhållandena m. m. vid kontroll- och justeringsstyrelsen.
(Forts.)

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 78, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet afgifna reservation.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 51;

Nej — 53.

Föredrogs ånyo statsutskottets den 27 och 30 sistlidne månad bordlagda utlåtande n:o 79, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående reglering af löneförhållandena m. m. vid mynt- och kontrollverken.

Ang. reglering af löneförhållandena m. m. vid mynt- och kontrollverken.

I en den 26 februari 1909 till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad proposition (n:o 101) hade Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden samma dag föreslagit Riksdagen,

dels att nuvarande mynt- och kontrollverken måtte förenas till ett verk, benämndt mynt- och justeringsverket, till hvilket från kontroll- och justeringsstyrelsen öfverflyttades öfverinseendet öfver justeringsväsendet i riket;

dels godkänna följande förslag till aflöningsstat för mynt- och justeringsverket att tillämpas från och med år 1910:

Ang. reglering af löneförhållandena m. m. vid mynt- och kontrollverken. (Forts.)

	K r o n o r				
	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arfvode	Orts-tillägg	Summa
Myntdirektören, jämte fri bostad och bränsle ...	5,600	2,500	—	—	8,100
1 förste ingenjör, jämte fri bostad och bränsle ...	3,600	1,800	—	—	5,400
1 kamrerare, jämte fri bostad och bränsle	3,100	1,600	—	—	4,700
1 ingenjör	2,200	1,500	—	300	4,000
1 kassör	2,200	1,500	—	300	4,000
1 myntgravör ...	—	—	2,500	—	2,500
1 vaktmästare, jämte fri bostad och bränsle ...	900	450	—	—	1,350
Till vikariatersättning	—	—	—	—	1,200
Summa	—	—	—	—	31,250

Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.

dels godkänna vissa föreslagna villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten upptagna aflöningsförmåner;

dels förklara,

ej mindre, att enhvar, som med eller efter 1910 års ingång tillträdde befattning vid mynt- och justeringsverket, skulle vara pliktig att underkasta sig ifrågakvarande villkor och bestämmelser;

än äfven att de förutvarande innehafvare af befattningar vid mynt- och kontrollverken, hvilka icke före den 1 november 1909 anmälde, att de ville underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunde därtill förbindas, skulle varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom, i den mån ej annat föranleddes af bestämmelserna i förenämnda lag, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

dels i riksstaten under sjunde hufvudtiteln, i stället för det därstädes för närvarande uppförda ordinarie anslag till mynt- och kontrollverken, uppföra ett ordinarie anslag till mynt- och justeringsverket å 31,250 kronor;

dels medgifva, att alla för mynt- och justeringsverkets verksamhet erforderliga omkostnader finne bestridas af de inkomster, som uppstode i sammanhang med myntnings- och justeringsverksamheten;

dels ock, under förutsättning af bifall till sistnämnda hemställan, ur riksstaten utsluta det under sjunde hufvudtiteln å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget å 15,000 kronor med titel »omkostnader för kontrollverket».

Ang. reglering af löneförhållandena m. m. vid mynt- och kontrollverken.
(Forts.)

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på anförda skäl hemställt, att Riksdagen måtte

a) godkänna följande stat för mynt- och justeringsverket:

	K r o n o r				
	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arfvode	Orts-tillägg	Summa
Myntdirektören, jämte fri bostad och bränsle ...	5,300	2,500	—	—	7,800 ¹
1 förste ingenjör, jämte fri bostad och bränsle ...	3,400	1,800	—	—	5,200 ²
1 kamrerare, jämte fri bostad och bränsle	3,000	1,600	—	—	4,600 ³
1 ingenjör	2,200	1,500	—	300	4,000
1 kassör	2,200	1,500	—	300	4,000
1 myntgravör ...	—	—	2,500	—	2,500
1 vaktmästare, jämte fri bostad och bränsle ...	900	450	—	—	1,350
Till vikariatersättning	—	—	—	—	1,200
Summa	—	—	—	—	30,650

Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.

Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med ytterligare 500 kronor.

¹ Pensionsunderlaget för myntdirektörstjänsten utgör 5,600 kronor.

² Pensionsunderlaget för förste ingenjörstjänsten utgör 4,600 kronor.

³ Pensionsunderlaget för kamreraretjänsten utgör 4,100 kronor.

b) besluta, att under ofvanstående aflöningsstat skulle införas följande bestämmelse:

»Denna lönestat träder i kraft den 1 januari 1910, under förutsättning att Kungl. Maj:t dessförinnan meddelar föreskrift

Ang. reglering
af löneför-
hållandena
m. m. vid
mynt- och
kontroll-
verken.
(Forts.)

därom, att samtliga ordinarie tjänstemän och betjänte skola, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar hvarje söckendag;

c) godkänna villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten upptagna aflöningsförmåner, så lydande, som utskottets utlåtande utvisade;

d) förklara,

ej mindre, att enhvar, som med eller efter 1910 års ingång tillträdde befattning vid mynt- och justeringsverket, skulle vara pliktig att underkasta sig ofvanberörda villkor och bestämmelser;

än äfven att de förutvarande innehafvare af befattningar vid mynt- och kontrollverken, hvilka icke före den 1 november 1909 anmälde, att de ville underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunde därtill förbindas, skulle varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom, i den mån ej annat föranleddes af bestämmelserna i förenämnda lag, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

e) i riksstaten under sjunde hufvudtiteln, i stället för det därstädes för närvarande uppförda ordinarie anslag till mynt- och kontrollverken, uppföra ett ordinarie anslag till mynt- och justeringsverket å 30,650 kronor;

f) medgifva, att alla för mynt- och justeringsverkets verksamhet erforderliga omkostnader finge bestridas af de inkomster, som uppstode i sammanhang med myntnings- och justeringsverksamheten;

g) under förutsättning af bifall till sistnämnda hemställan, ur riksstaten utesluta det under sjunde hufvudtiteln å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget å 15,000 kronor med titel »omkostnader för kontrollverket».

Herr statsrådet Swartz: Det kan ju synas, som om det icke vore mycket skäl för mig att här taga till orda och göra någon gensaga mot det af statsutskottet föreslagna sättet att reglera förhållandena vid myntverket, då skillnaden mellan Kungl. Maj:ts förslag och det af statsutskottet förordade kan synas vara mycket ringa. Men då den skillnad, som likvisst förefinnes, är, efter mitt sätt att se, af principiell innebörd, har jag ansett mig skyldig att fästa uppmärksamheten på denna skillnad och säga några ord, hvarför jag för min del icke kan acceptera den princip, som statsutskottet här förordat. Det gäller frågan om de afdrag, som statsutskottet velat utöfver Kungl. Maj:ts proposition göra på hvad som i Kungl. Maj:ts proposition är föreslaget för

myntdirektören, förste ingenjören och myntkamreraren, därför att dessa äro i besittning af fördelen fri bostad.

I det afscendet har statsutskottet anfört, att det belopp, hvartill denna förmån uppskattats, har syntts utskottet vara alltför lågt. Det är just detta uttryck: »uppskattats», som är af principiell innebörd och som jag måste förklara icke vara i öfverensstämmelse med verkliga förhållandet, ty det hänför sig ju icke till hvad statsutskottet gjort, utan till något, som skulle vara gjordt förut, det vill säga antingen af löneregleringskommittén eller af Kungl. Maj:t. Men ingendera af dessa båda har verkställt någon uppskattning. Saken hänger helt enkelt samman på det sättet, att myntdirektören har haft från år 1876 samma löneförmåner som en tredje gradens tjänsteman och därtill förmånen af fri bostad och vedbrand, och likaså har förhållandet varit med de tjänster, som nu motsvara förste ingenjörens och myntkamrerarens. Nu har med anledning af löneregleringskommitténs förslag föreslagits, att myntdirektörens aflöning äfven fortfarande skulle blifva densamma, som föreslagits för tredje gradens tjänstemän, men med två afvikelser. Den ena afvikelsen består däri, att på den grund, att han åtnjuter fri bostad och vedbrand, erhåller han icke något ortstillägg, en uppfattning, som ju också har af Kungl. Maj:t accepterats och utan tvifvel har åtskilligt, som talar för sig. Den andra afvikelsen är, att i öfverensstämmelse med de principer, som följts vid bestämmandet af lönerna i allmänhet, för öfverdirektören och chefen fulla lönen skall utgå genast och icke något ålderstillägg tillkomma honom. Sålunda, för myntdirektören föreslås slutaflöningen för en tredje gradens tjänsteman med afdrag af ortstillägget, detta senare med anledning af förmånen af fri bostad och vedbrand. Ortstillägget afdrages äfven lönen för förste ingenjören och myntkamreraren.

Från dessa belopp har emellertid statsutskottet afprutat 300 kronor för myntdirektören, 200 kronor för förste ingenjören och 100 kronor för kamreraren. Det vill synas något egendomligt, att utskottet på detta sätt har slagit in på en helt annan princip, än som förut blifvit följd. Och jag får säga, att efter de uttalanden, som jag nyss hört angående den vikt och det värde, som från olika håll sattes på de principer, som af löneregleringskommittén föreslagits och följts vid olika tillfällen, förefaller det mig egendomligt, att i detta fall en afvikelse skett från ett förslag, som man varit fullkomligt enig om inom löneregleringskommittén och som icke varit föremål för någon meningskiljaktighet. Hvad är det för förhållande, som skulle kunnat verka ändring i detta? Hvad är anledningen till att nu placera en mycket viktig tjänsteman sämre än förut, då myntdirektören har varit likställd med en tredje gradens tjänsteman? Icke kan det väl vara den omständigheten, att myntdirektörens befogenhet

Ang. reglering af löneförhållandena m. m. vid mynt- och kontrollverken.
(Forts.)

*Ang. reglering
af löneför-
hållandena
m m. vid
mynt- och
kontroll-
verken.
(Forts.)*

blifvit på grund af kungl. propositionen utvidgad? Förut har han varit myntdirektör och dessutom öfveringenjör vid mynt- och medaljtillverkningen. Nu har han båda dessa åligganden, men dessutom att vara chef för kontrollverket och justeringsverket. Det är för egendomligt, hvad detta sista verk beträffar, att, då kontrollstyrelsens lönerreglering nyss var före, det framhölls, huru befrielsen från justeringsåliggandena innebar en anledning att i viss mån sätta ned lönerna för öfveringenjörerna i kontrollstyrelsen. Skall man nu, genom att man lägger dessa göromål på myntdirektören, motivera en lönenedsättning för myntdirektören? Det förefaller mig vara en något konstig dubbelräkning. Mig synes, att både rättvisa och billighet verkligen fordra, att man, i synnerhet då man på detta sätt ökar göromålen och ansvaret för myntdirektören, icke försätter honom i sämre ställning än den, hvarti han nu är ställd. Under sådana förhållanden anser jag, ehuru jag naturligtvis vet, att utsikterna äro mycket små, det likvisst vara en skyldighet, som jag har mot de mig underordnade ämbetsmännen, att framhålla detta inför kammaren och vädja till kammarens känsla af billighet, då jag nu ber att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Wijk, Ivar: Jag har uraktlåtit att reservera mig, men inom utskottet uttalade jag mig för det kungl. förslaget och yrkade bifall till detsamma. Myntdirektören har ju sedan långt tillbaka haft tredje gradens lön jämte fri bostad och ved, och det var ganska naturligt, när omreglering skulle ske, att löneförmånen föreslogs lika med tredje graden uti de omreglerade verken eller 8,700 kronor minus ortstillägg, således 8,100 kronor jämte förutvarande förmåner. Utskottet föreslår ytterligare 300 kronors afdrag. Hvarför? Jo, hyran och veden sägas vara värda mera. Ja, visst äro de det, men skall man utgå från den synpunkten, skall man draga af mycket mera. Jag förstår icke det resonemanget. Synnerligast som utskottet icke för vaktmästare föreslagit afdraga de 100 kronor, som eljest är vanligt, när vaktmästare hafva fri bostad. Jag yrkar bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr vice talmannen: Herr talman, mina herrar! Innan jag besvarar den opposition, som framkommit mot utskottets betänkande, ber jag att få göra en rättelse, som egentligen är ett förtydligande af utskottets hemställan i fråga om de i noten upptagna pensionsunderlagen. Den innebär icke någon förändring i sak mot hvad utskottet åsyftade. Jag hemställer, att noten får följande lydelse:

1) Pensionsunderlaget för myntdirektörstjänsten utgör lönen ökad med 300 kronor.

2) Pensionsunderlaget för förste ingenjörstjänsten utgör lönen ökad med 200 kronor.

3) Pensionsunderlaget för kamreraretjänsten utgör lönen ökad med 100 kronor.

I anslutning härtill läser motiveringen sidan 6 stycket 2 böra erhålla följande lydelse: »Då emellertid — — — — utgöra för myntdirektören lönen ökad med 300 kronor, för förste ingenjören lönen ökad med 200 kronor och för kamreraren lönen ökad med 100 kronor.»

Nu har emot utskottets förslag invändts — jag har icke hört herrarna tala egentligen om annat än myntdirektören, men det, som invändts, gäller lika mycket två andra tjänstemän — att han förut var likställd med tredje gradens tjänstemän, att han nu blefve sämre ställd än dessa och att intet skäl fanns för att nu ställa honom så. Jag tror, att han förut stått likställd med tredje gradens tjänstemän, *intill dess* nya löne regleringar kommit till. Där har upptagits som en ny löneform ortstillägg. Motivet för ortstillägget särskildt för tjänstemän i Stockholm har alltid varit de ovanligt dryga hyrorna här i Stockholm. Att detta har varit hufvudsakliga skälet för ortstillägg är jag viss om. Nu är här fråga om ortstillägg för dessa tjänstemän, och i den kungl. propositionen äro de beräknade till de belopp, de eljest bruka upptagas till, eller för tredje gradens tjänsteman 600 kronor och för andra gradens 400 kronor. När vi nu här se, att denne myntdirektör liksom förste ingenjören och kamreraren hafva icke blott fri bostad, utan äfven bränsle, har man inom utskottet på grund särskildt af den sistnämnda omständigheten icke ansett rimligt beräkna hvad som skulle motsvara ortstillägget till endast 600 kronor, utan man har ytterligare afdragit från lönerna för myntdirektören 300 kronor, för förste ingenjören 200 och för kamreraren 100 kronor. Nu sade den siste ärade talaren, att om man skall taga hänsyn till hvad bostad och bränsle äro värda, hade man skolat afdraga vida mera, än som här föreslagits. Men jag kan icke gå ifrån, att det synes mig vara rättvist, att, då ortstillägget hufvudsakligen afses att bereda bidrag till de dryga hyrorna och när man åt dessa tjänstemän beredt icke blott bostad, utan ock bränsle, dessa förmåner då beräknas till de siffror, som man här tänkt, 900, resp. 600 och 500 kronor. Att man då icke beräknat dessa förmåner för högt, är säkert. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr statsrådet Swartz: Jag begärde ordet med anledning af den siste ärade talarens yttrande, att dessa ortstillägg voro afsedda egentligen, om jag fattade honom rätt, i allra främsta rummet eller just så godt som uteslutande för att utjämna skillnaden i hyresbeloppen i landsorten och i Stockholm. Jag

Ang. reglering af löneförhållandena m. m. vid mynt- och kontrollverken.
(Forts.)

Ang. reglering
af löneför-
hållandena
m. m. vid
mynt- och
kontroll-
verken.
(Forts.)

ber att i detta afseende få påpeka i Kungl. Maj:ts proposition nummer 100 för år 1907 angående löneförmånerna i statskontoret, hvilken lönestat, såsom herrarna veta, var den första, som reglerades efter de nya förhållandena, ett uttalande om den aflöningsform, som kallas ortstillägg. Där finnes anfördt, på hvilka grunder jag har »ansett mig böra föreslå införande i aflöningsystemet för de centrala ämbetsverken af en särskild ny aflöningsstitel, skild från lönen, men afsedd att utgå i enahanda ordning som denna. Då hufvudsyftet därmed skulle vara att erhålla ett lämpligt medel att i någon mån afpassa löneförmånerna efter lefnadskostnaderna å olika orter och olikheten i dessa föranledes icke blott af skillnaden uti utgifter för hyra, utan äfven af andra förhållanden, synes mig den å nämnda aflöningsstitel föreslagna benämning 'hyresbidrag' lämpligen böra utbytas mot 'ortstillägg'. Således, just med anledning däraf, att det icke bara var fråga om att utjämna skillnaden i hyreskostnader, utan äfven andra skillnader, gaf man denna aflöningsstitel benämningen ortstillägg i stället för hyresbidrag, som det förut hetat.

Nu har statsutskottet velat, att detta ortstillägg skulle betraktas uteslutande såsom hyresbidrag och har, hvad myntdirektören beträffar, velat öka afdraget å lönen med 50 procent af det utaf Kungl. Maj:t föreslagna afdraget, motsvarande ortstillägget, hvilket, som sagdt och efter som här är framhållet, afsåg att utjämna icke blott skillnad i hyreskostnader, utan äfven i lefnadskostnader. Jag är herr vice talmannen synnerligen tacksam för hans nyss här gjorda uttalande, ty jag tror knappast, att det kan behövas något kraftigare bevis för att understryka riktigheten af hvad jag sagt, nämligen att det väl icke kan anses vara förenadt med rättvisa och billighet att på detta sätt reglera myntdirektörens lön.

Herr vice talmannen: Gentemot herr statsrådet och chefen för finansdepartementet kan jag icke underlåta att säga, att det af herr statsrådet upplästa uttalandet från år 1907 stöder min uppfattning, att ortstillägget *hufvudsakligen* afsåg att utjämna skillnaden i hyreskostnader för tjänstemän i Stockholm och tjänstemän i landsorten. Jag sade icke »uteslutande», utan jag sade »hufvudsakligen». Detta synes mig ligga i herr statsrådets uttalande från år 1907, hvori användas orden »icke blott — utan äfven», ty säger jag »icke blott» det, men icke nämner sista ledet i motsättningen, har jag ju alldeles tydligt betonat, att första ledet är det hufvudsakliga.

Herr statsrådet Swartz: Jag tillåter mig endast fästa uppmärksamheten på att, om herr vice talmannen erkänner, att ortstillägget dock afsett att utjämna något annat än skillnaden i hyreskostnader, det icke kan vara rätt logiskt att för utjämningen af hyreskostnader draga af mer, än ortstillägget uppgår till.

Herr vice talmannen: Jo, om en tjänsteman icke blott har förmånen af fri bostad, utan också den förmån, som heter bränsle, synes det mig, som om jag hade fullt skäl att säga, att det kan vara rätt att beräkna afdraget för ortstillägg för ifrågasvarande tjänsteman på annat sätt, än man eljest gör för tjänstemän i Stockholm.

Ang. reglering af löneförhållandena m. m. vid mynt- och kontrollverken.

(Forts.)

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande utlåtande yrkats,

dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas med den ändring, att anmärkningarna under den föreslagna staten erhölle följande lydelse:

1) Pensionsunderlaget för myntdirektörstjänsten utgör lönen ökad med 300 kronor.

2) Pensionsunderlaget för första ingenjörstjänsten utgör lönen ökad med 200 kronor.

3) Pensionsunderlaget för kamrereretjänsten utgör lönen ökad med 100 kronor;

dels ock att Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning skulle bifallas.

Härefter gjordes propositioner enligt dessa yrkanden och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan med ofvan omförmälda ändring vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid ånyo skedd föredragning af bankoutskottets den 27 och 30 nästlidne mars bordlagda memorial n:o 7, angående afskrifning af osäkra fordringar vid riksbankens hufvudkontor, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Vid förnyad föredragning af sammansatta banko- och lagutskottets den 27 och 30 i sislidne månad bordlagda utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:ts angående ändrade bestämmelser om val af hufvudmän i sparbanker, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning af lagutskottets den 27 och 30 nästlidne mars bordlagda utlåtanden:

n:o 36, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 25 kap. 15 och 22 §§ strafflagen, samt

n:o 37, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen om förvärfvande och förlust af medborgarrätt den 1 oktober 1894,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Då tiden var långt framskriden, beslöt kammaren, på framställning af herr talmannen, att till ett annat sammanträde uppskjuta handläggningen af återstående ärenden på föredragningslistan.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 63, till Konungen, i anledning af väckt motion om åvägabringande af lagbestämmelser för betryggande af skogens återväxt å område, hvarest afverkningsrätt upplåtits å utlänning.

Herr *Odelberg, Theodor*, väckte en motion, n:o 70, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående utsträckt rätt att utlämna egnahemslån.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Anmäldes och bordlades lagutskottets memorial n:o 42, med föranledande af kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om lagutskottets utlåtande n:o 33, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående afskaffande af edgång m. m.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet de under sammanträdet aflämnade kungl. propositionerna.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 4,27 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
